

A1 Topaic 1

02 An Fhoghraíocht Éisteacht

2

Foghraíocht

Le Múineadh

- Cad is
 - guta,
 - síneadh fada,
 - consan leathan
 - consan caol
- An difríocht idir
 - *s* leathan agus *s* caol
 - *d* leathan agus *d* caol

3

An síneadh fada

- Féach ar na focail thíos. B'fhéidir go bhfaca tú iad cheana.

- Seán	- an lár
- Éire	- Póg
- An dtugann tú aon rud faoi deara, atá ar ghutaí (vowels) áirithe?
- Tugtar an síneadh fada ar an líne bheag a bhíonn os cionn na ngutaí. Déanann sé an fhuaim níos faide.

4

An síneadh fada (ar lean)

• Guta le fada	Fuaimniú Béarla
• á	aw
• é	eh
• í	eee
• ó	oh
• ú	ew

5

An síneadh fada (ar lean)

Mar shampla:

- sean Seán
- fear féar
- mo mó

- An bhfuil aon fhocal eile le fada ar eolas agat?

6

Gutaí

Braitheann litriú agus fuaimniú na Gaeilge ar ghutaí, a bheag nó a mhór.

- Tá na gutaí roinnte suas in dhá ghrúpa:

- Leathan: a o u á ó ú
- Caol: e i é í

7

Gutaí ar lean

- Má tá guta caol in aice le consan, tá an consan sin caol (mar shampla le, l caol).
- Má tá guta leathan in aice le consan, tá an consan sin leathan (mar shampla tá, t leathan).
- Is gné de na teangacha Ceilteacha iad na consain leathana agus na consain chaola.

8

Bileog - Handout

02 An Fhoghraíocht-réamhrá Leathan nó caol

9

An Fhoghraíocht- réamhrá Pronunciation - introduction Leathan nó caol? – Broad or Slender

- Féach ar na focail seo a leanas
- Tá consan amháin i ngach focal scríofa i gcló trom.
- An bhfuil an consan sin *leathan* nó *caol*?
- Scríobh *leathan* nó *caol* sa spás atá ann in aice le gach focal.
- Mar shampla: a. *t leathan*
- Bain úsáid as an ngréille seo mar threoir.

10

An Fhoghraíocht- réamhrá
Pronunciation - introduction
Leathan nó caol? – Broad or Slender

- Féach ar na focail seo a leanas
- Tá consan amháin i ngach focal scríofa i gcló trom.
- An bhfuil an consan sin *leathan* nó *caol*?
- Scríobh *leathan* nó *caol* sa spás atá ann in aice le gach focal.
- Mar shampla: **a. *t leathan***
- Bain úsáid as an ngreille seo mar threoir.

11

Fuaimniú “s”

- Ar chuala tú riamh an t-ainm Seán?
- An bhfuil an *s* i Seán leathan nó caol?
- **Leathan:** *a o u*
- **Caol:** *e i*

- **s leathan**
- *sa*

- **s caol**
- *Seán*

12

Fuaimniú “s” (ar lean)

- Foghlaimoidh tú na focail seo a leanas sa rang. An bhfuil tú in ann iad a fhuaimniú?
-
- Bí ag smaoineamh ar *an s leathan* agus *an s caol*.

- mise tusa
- conas a sé

13

Fuaimniú
d leathan agus d caol

- dia
- deich
- a náid
- **duit**
- a **dó**
- **duine**
- **cad**

14

Fuaimniú
d leathan agus d caol

- dia
- deich
- a náid
- **duit**
- a **dó**
- **duine**
- **cad**

15

Fuaimniú
d leathan agus d caol

- dia
- deich
- a náid
- **duit**
- a **dó**
- **duine**
- **cad**

16

Fuaimniú
***d* leathan agus *d* caol**

- dia
- deich
- a náid
- **duit**
- a **dó**
- **duine**
- **cad**

17

Fuaimniú
***d* leathan agus *d* caol**

- dia
- deich
- a náid
- **duit**
- a **dó**
- **duine**
- **cad**

18

Bileog - Handout

02 An Fhoghraíocht-réamhrá
Leathan nó caol

19

Freagraí - Leathan nó caol?

- tú – **t leathan**
- mé – **m caol**
- uimhir – **r caol**
- measartha – **s leathan**
- teileafón – **t caol**
- conas - **s leathan**
- cé - **c caol**
- tusa – **s leathan**